

**Ye, M. (2020).
The Belt Road and Beyond:
State-Mobilized Globalization
in China 1998-2018.***

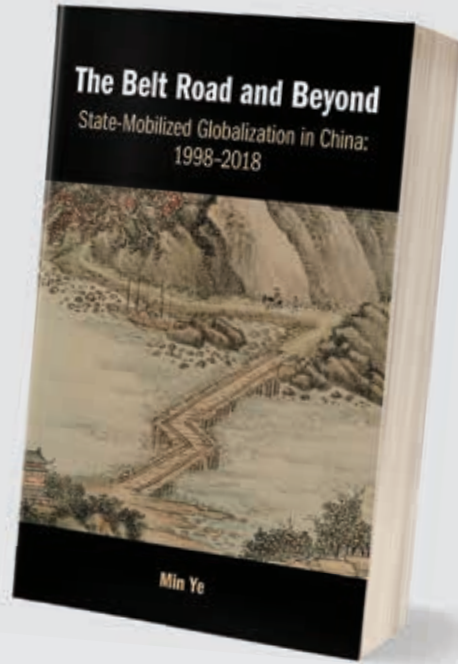
**Cambridge University Press.
doi: 10.1017/9781108855389**

VICTOR MANUEL ISIDRO LUNA

Victor Manuel Isidro Luna, National Autonomous University of Mexico'da Ekonomi Bölümü'nde okutmanlık görevini yürütmektedir. 2013 yılında University of Utah'tan doktora derecesini alan Luna'nın Journal of Economic Issues, World Review of Political Economy ve Ecos de Economía gibi dergilerde çok sayıda makalesi bulunmaktadır. İlgilendiği konular arasında kalkınma bankaları, BRICS ve kalkınmada paranın rolü yer alır.

Email: u0559410@uofutah.onmicrosoft.com

BU KİTAP, “EŞGÜDÜMLÜ KAPİTALİST DEVLET” kavramını referans alarak Çin’in kalkınma modelini incelemektedir. Kitabın yazarı Min Ye, Çin’in “devlet eliyle harekete geçirilen küreselleşme” (state-mobilized globalization [SMG]) modeliyle ilgilenmektedir. Ye’ye göre, son 20 yılda Çin, ekonomik ve siyasi aktörler arasında benzersiz bir işbirliğine tanıklık etmiştir. İlk, siyasi liderler belirli stratejiler formüle etmiş ve ardından yerel birimlerin yanı sıra kamu ve özel şirketler gibi ekonomik aktörler, bu stratejileri piyasa kurallarına uygun ekonomik büyümeyi gerçekleştirmeye yönelik bir girişim olarak yorumlamışlardır. Bu sürece dahil olan tüm aktörler şu üç esas paylaşımlardır: Ulusalçılık, piyasada rekabet ve ekonomik büyüme için ortak bir arayış. Kitap, bu yönde ortaya konmuş üç ulusal çabayı irdelemiştir. Bunlar; Batı Kalkınma Programı (Western Development Program [WDP]), Çin Tarzı Küreselleşme (China Goes Global [CGG]) stratejisi ve Kuşak ve Yol Girişimi (KYG).

Birinci bölüm, SMG etrafında dönen üç önemli gözlemden oluşmaktadır. İlk olarak, Çin’in yukarıda sıralanan ulusal stratejilerinin; daralan ihracat, zarar eden kamu işletmeleri (state-owned enterprises [SOEs]), aşırı endüstriyel kapasite gibi birçok ekonomik zorluğa çözüm olarak tasarlandığına işaret edilmiştir. İkinci olarak, piyasa güçleri tarafından yönetilen ve siyasi ve ekonomik aktörlerin işbirliğiyle bütünleşen bir süreç olarak SMG açıklanmıştır. Ulusal siyasi liderlerin kapsamlı stratejiler oluşturmalarının ardından, yerel birimlerin yanı sıra özel ve devlet sahipli işletmeler bu stratejileri kendi çıkarları doğrultusunda ele almıştır. Bu aktörler arasında kimi çatışmalar olsa da ekonomik büyümedeki kararlılık, onları birleştiren unsur olmuştur. Son olarak, bu bölümde SMG ile devlet kapitalizmi, liberal ekonomi, eş güdümlü piyasa-

lar ve kalkınmacı devlet gibi büyüme modelleri arasındaki farklılıklar karşılaştırılmıştır.

İkinci bölüm, SMG’nin ana aktörleri arasındaki birlikteliğe, Çin’in projelerini yürütmede kullandığı mevcut kaynaklara ve bahsi geçen üç ulusal çabanın ampirik açıklamasına odaklanmıştır. SMG süreci, siyasi liderlerin iddialı ve genellikle belirsiz önerilerinin açıklanmasıyla başlamıştır. Bu öneriler daha sonra piyasalar aracılığıyla ticari aktörler tarafından değerlendirilmiş ve bu durum uygulanan politikaların yeterliliği hakkında parçalanmış bir bürokrasiye geri bildirim sağlamıştır. SMG süreci, döngüsel ve çelişkili olmakla birlikte en nihayetinde genellikle uyumlu bir sonuca yol açmıştır. Projelerin uygulanmasında ihtiyaç duyulan kaynaklar ekonomik büyümenin vergilendirilmesi ile sağlanmıştır. Bu projeye dahil olan tüm aktörler, ülkenin refahı arttığı sürece vergilendirmenin finansman kaynağı olarak kullanılmasında hemfikir olmuştur. Son olarak, yazar, sırasıyla 1999, 2000 ve 2013’te başlatılan WDP, CGG ve KYG projelerinin yukarıda sayılan SMG modellerini nasıl takip ettiğini açıklamıştır.

Üçüncü bölüm, Batı Kalkınma Programı’nın (1999) başlangıcına ayrılmıştır. Bu program, (1) Batı Çin’in ekonomik olarak geri kalmasını, (2) 1990’lar boyunca Çinli liderlerin siyasi amaçlarını ve (3) 1990’ların küresel ekonomisini şekillendiren ana olayları dikkate alarak gerçekleştirilmiştir. Öncelikle, Batı Çin tarihsel olarak sanayileşme, gayrisafi yurtiçi hasıla (GSYH), doğrudan yabancı yatırım (foreign direct investment [FDI]) açısından kıyı bölgelerinin gerisinde kalmıştır. İkinci olarak, 1990’lar boyunca siyasi liderler, bölgede Batı ekonomik kalkınma modeline ve altyapısal kalkınma ihtiyacına vurgu yapmışlardır. Son olarak, dış etkenli olaylar ele alınmış ve bu çerçevede Asya mali krizi ile Çinlilerin devlet sahipli işletmelerinin yeniden

yapılanmasını teşvik eden Çin'in Dünya Ticaret Örgütü'ne (DTÖ) girişi incelenmiştir.

Dördüncü bölüm, 2000'de başlayan CGG politikası kapsamında, devlet sahipli işletmeler aracılığıyla giden doğrudan yabancı yatırımların hareketliliğini dikkate almıştır. Bu politika, Çin'deki bazı ekonomik zorluklara (aşırı endüstriyel kapasite, azımsanmayacak miktardaki ödenmeyen krediler ve kamu işletmelerinin zararları), Çinli yetkililerin girişimlerine, yerel hükümetlerin hareketliliğine ve devlet sahipli işletmelerin yeniden yapılanmasına cevaben uygulanmıştır. 2007'den sonra -özellikle de ABD'ye- giden Çinli doğrudan yabancı yatırımlar artmıştır.

Beşinci bölüm, 2013 yılında kurulan Kuşak ve Yol Girişimi'nden (KYG) bahsetmiştir. Bu girişim, temel olarak 2007-2008 krizinin sonuçlarından, Çinli otoritelerin fikirlerinden ve Çin'in kalkınma ve güvenlik konusundaki araştırmalarından yola çıkılarak oluşturulmuştur. KYG'nin ilk aşamaları, Çinli yetkililerin Çin'in kendi Marshall Planı'nı oluşturma ve bu kapsamda Asya ve Avrasya'da kara ve deniz altyapısı inşaatı yolundaki önerileri çerçevesinde şekillenmiştir. Bu politika, her ne kadar uluslararası bir girişim olarak düşünülebilirse de, aynı zamanda yerel kalkınmayı dikkate almıştır. KYG, iç ve dış politikalar konusunda siyasi liderlerin amaçlarını hedeflerken, farklı yerel aktörler de kendi ihtiyaçlarını arttırmak ve aşırı kapasite sorunlarını çözmek için kaynaklarını seferber etmişlerdir.

Altıncı ve yedinci bölüm, yerel hükümetlerin merkezi hükümetin politikalarını yorumlamasını ve Çin'in yerel bölgesel özgünlüklerinden ve pazar fırsatlarından yararlanmak için farklı stratejiler uygulamasını ele almıştır. Altıncı bölüm, Chongquin, Ningbo ve Wenzhou olmak üzere üç şehrin tecrübelerine değinmiştir. Bu şehirler kalkınmada farklı stratejiler uygulamış

ve farklı amaçlar benimsemişlerdir. Yazara göre, Chongquin'in kalkınma stratejisi devlet kapitalizmidir. Ningbo kalkınmacı devlet modeli benimserken, Wenzhou ise liberal piyasa modelini takip etmiştir. Ayrıca bu şehirler farklı sektörleri ve kamu-özel ortaklıklarının farklı derecelerini öne çıkarmıştır. Bu doğrultuda, Chongquin'de SOE'ler, devlet bankaları ve son derece siyasallaştırılmış yerel hükümetler; Ningbo'da güçlü yerel bürokrasiler; Wenzhou'da özel şirketler öne çıkarılmıştır. Yedinci bölüm, sermaye hareketliliği artışı ve deniz aşırı genişlemenin keşfi sürecine uyum sağlamada SOE'lerin yanı sıra özel şirketlerin nasıl daima ticari çıkarları göttüklerini özetlemiştir.

Genel olarak, iyi belgelenmiş olan bu kitap aynı zamanda Çinli şirketlerin ve şehirlerin ekonomi politikası hakkında etkili ve bağlam açısından zengin açıklamalar sunmaktadır.

Son olarak, sekizinci bölüm çok sayıda önemli konu ışığında kitabın argümanlarını yeniden değerlendirmiştir. Bu konular; kalkınma sürecinde devlet ve piyasa arasındaki ilişkinin uyumu, son 20 yılda Çin'de hızlanan küreselleşme süreci ile liberal demokrasi arasındaki ilişki, Çin'de siyasi iktidarın merkeziliği ve yerel birimlerin güçlü katılımıyla birlikte siyasi otoritelerin açık olmayan talimatlarını kullanan Çin'in kalkınma modelinin benzersizliğidir.

Genel olarak, iyi belgelenmiş olan bu kitap aynı zamanda Çinli şirketlerin ve şehirlerin ekonomi politikası hakkında etkili ve bağlam açısından zengin açıklamalar sunmaktadır. Kitabın önemli iki katkısı arasında (1) ikinci bölümdeki Çin modelinin (SMG) diğer kalkınma modelleri ile karşılaştırılması ve (2) altıncı ve yedinci

bölümün mikro birimler (şirketler, parçalanmış bürokrasiler ve yerel oluşumlar) ve büyümeyi destekleyen makro girişimler arasındaki ilişkiye ilişkin muntazam açıklamalar yer almaktadır. Kitapta diğer önemli konular da değerlendirilmektedir ancak bu konulara daha derin açıklamalar getirilebilirdi. Örneğin, sekizinci bölümde Çin'in yeni küresel kurumları yeniden düzenleme olasılığı dikkate alınmamıştır. Oysa ABD ve Çin, bugün dünyanın en güçlü ülkeleridir ve bu yüzden yeni kurumların şekillendirilmesinde Çin'in rolü kaçınılmaz olabilir. Günümüz dünyasında belirli sosyal ve ekonomik problemlerin çekim gücünden dolayı, Tutan'ın (2019-20) vurguladığı üzere ya da güvenlik konularında

Chen'in (2020) de belirttiği şekilde Çin gibi önde gelen ülkelerin yeni uluslararası düzenin inşasına katılımı arzu edilmektedir. Son olarak, kitapta dünya genelindeki bir başka endişe olarak KYG gibi girişimleri etkileyen Çin'in kültürel özellikleri de dikkate alınabilirdi. 🌐

Kaynakça

- Chen, Y. (2020). Ortadoğu'da güvenlik ikileminin Çin'in Kuşak-Yol Girişimi'ne etkisi. *Belt & Road Initiative Quarterly*, 1 (2), 36-48.
- Tutan, U. (2019-2020). Küresel güç sistemlerinin politik-ekonomik biçimlenişi: 18. Yüzyıldan günümüze. *Belt & Road Initiative Quarterly*, 1 (1), 31-44.